

I. Ajalugu:

1. Tehtud oli see akaatsiapuust, kaks ja pool küünart pikk, poolteist küünart lai ja poolteist küünart kõrge. See oli karratatud seest ja väljast puhta kullaga ning ümbritsetud kuld pärjaga. Jalgade külge oli kinnitatud neli kullast valatud rõngast, millest pandi läbi akaatsiapuust tehtud ning üle kullatud kandekangid.

Milllega on tegu?

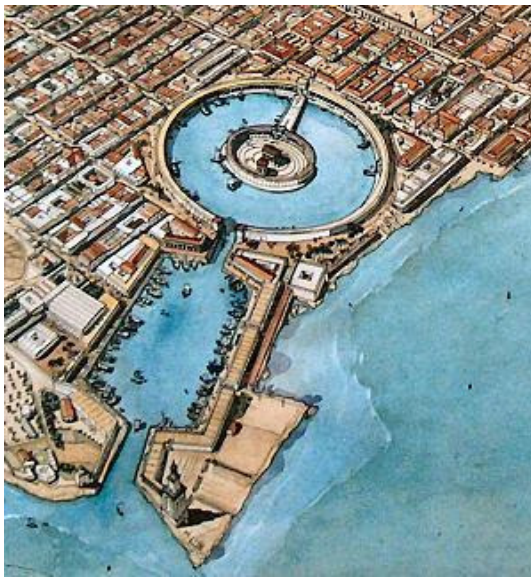
2. Esquilinus, Kvirinaal, Viminalis, Caelius,,,
Nimetage kolm puuduvat nime?

3. Need saatusejumalannad olid Zeusi ja Themise tütred, keda tavaliselt kujutati vanade naistena. Tavaliselt mainiti nende hulgast kolme: Klotho ketras elulõnga, Lachesis määras lõnga pikkuse ja Atropos lõikas lõnga katki. Antiigijärgses kunstis on neid rooma eeskujul kutsutud ka parkadeks.

Millise kreekapärase nime all neid saatusejumalannasid tuntakse?

4. Kes oli see tuntud filosoof, kes oli Rootsi kuninganna Kristiina koduõpetajaks? Väidetavalt põhjustas varajane tõusmine ning Rootsi külm kliima filosoofi surma 1650.aastal.

5. Millist antiikaja linna on kujutatud rekonstruktsioonil ja tänapäevasel aerofotol?

II. Loodus:

6. Näete pildil maailma väiksemat ahvi (*Callithrix pygmaea*), kelle pikkus ninast sabatipuni on ~30 cm (tüvepikkus ~15 cm) ning ta asustab Amazonase ülemjooksu (peamiselt Ecuadori) vihmametsi. Kellega on tegu?

7. Seda taime (*Chelidonium majus*) leidub Eestis hajusalt. Kasvab enamasti asulate ümbruses, jäätmaadel, maanteeservades, parkides ja hõredates metsades. Taim on magunaliste sugukonnast kõrgusega 20-80 cm; õitseb maist septembrini ning kupar on pikkusega 2-5 cm. On laialdaselt tuntud ravimtaimena. Nii õis, kui ka põletavalt terav ja nahka ärritav piimmahl on kollane. Vana rahvauskumuse järgi kasutati seda taime kollatõbe esilekutsuvate haiguste vastu, sealhulgas maksa- ja sapipõiehaiguste puhul ning krambivastase ravimina. Samuti kasutati seda soolatiügaste, ekseemi ja teiste nahaprobleemide korral ning sarvkestalt laikude eemaldamiseks. Perekonna ladinakeelse nimetuse *Chelidonium* juured ulatuvad antiikse kreeka sõnani *khelidon*, mis tähendab „pääsuke“. Aristotelese järgi kogusid pääsukesed selle taime piimmahla, millega nad määrisid oma vastsündinud poegade silmi, kes seejärel nägijaks said.

Millise taimega on tegu?

8. Suhkruroog, teepõõsas ja kartul- need on kolm taime kuuest, mida H.Hobhouse on oma 1999.aastal ilmunud raamatus „Kuus taime, mis muutsid maailma“ kirjeldanud. Küsime kolme ülejäänud tähtsat taime. Väidetavalt kasutatakse ühte neist ka USA dollarite valmistamisel.

9. Sellel Eestis kasvaval taimel (*Pesatites hybridus*) ilmuvad kevadel punakad, 15-55 cm kõrgused liitõisikutest õied enne lehti. Lehed on umbes 1 meetri kõrguse varre ja kuni 80 cm läbimõõduga terve lehelabaga ühed suurimad meie looduses. Taim kasvab niisketes ja viljaka mullaga kohtades, kus lehed moodustavad tiheda „katuse“. Eestisse toodi see sisse väidetava ravimtaimena keskajal. Millise taimega on tegu?

10. Pildil olev mürkmadu kuulub lõgismadude hulka. Pikkuse (kuni 3,6 m) tõttu kuulub talle läänepoolkera suurima mürkmao tiitel. Mis madu?

III. Geograafia:

11. Küsitav riik jaguneb halduslikult 9 osariigiks ning 2 keskalluvusega linnaks. Riigikeeleks on amhari keel, rahaühikuks birr, rahvuslilleks kalla. Riigi pealinnas elab 2,8 milj elanikku (2006) ning rahvaarvult teisel ja kolmandal kohal on Dire Dawa ning Nazret. Maavaradest leidub raua-, mangaani-, nikli- ja vasemaaki, aga ka kulda, väävlit, maagaasi, naftat, asbesti jne. Suurimad rahvusrühmad on oromod, amharid ja tigreed. Riigi majandus põhineb põllumajandusele, mis annab tööd umbes 75% inimestest ning loob ~80% ekspordi väärtustest. SKT ühe elaniku kohta oli 2005.aastal 1000 \$.
Millise riigiga on tegu?

12. Suurepärase kulinaarsete omadustega rääbist võib meil kohata neljas järves: Peipsi-Pihkva järves, Võrtsjärves, Saadjärves ja veel ühes järves. Küsitava järve pindala on 960 ha ning kõrgus merepinnast 37m. Seda järve tuntakse ka Järveküla ja Kuningjärve nime all. Rääbist sealt kätte saada aga väga lihtne polegi. Nimetage see järv?

13. Milleks rajati 1981.aastal Suessi kanali alt läbi Aasiat ja Aafrikat ühendav tunnel? Tunnel on 1700 m pikk ja läbimõõduga 10,4 m.

14. Kuidas nimetati Botswanat kuni 1966.aastani, Sambiat kuni 1964.aastani ja Djiboutit kuni 1977.aastani?

15. Maailmas on 14 üle 8000-meetrist mäetippu, neist 10 on Himaalaja mäestik. Kõige kõrgemat, Mount Everesti teame kõik. Milline on aga kõrguselt järgmine ja alpinistide poolt üks raskemini alistatavaid mäetippe? Küsime ka mäestikku, kuhu see kuulub?

IV. Sport:

16. Kes juhib Läti kümnevõistluse kõigi aegade edetabelit? Tulemus 8271 punkti püstitati 2007.aasta mais Götzises (üksikalade tulemused: 11,13 – 7.82 – 15.01 – 2.06 – 49,10 – 14.86 – 47,95 – 4.70 – 60.55 – 4.43,62).

17. See on vana võitlusstiilide süsteem, mis tõlkes tähendab „õrn kunst“, kus kasvult väiksem inimene võib võita endast füüsiliselt tugevamat ja suuremat vastast. Selleks et võita, peab väiksem inimene oma vastase tugevuse ja liikumise ära kasutama tema enda vastu. Kui vastane tõmbab, siis tema tõukab. Kui vastane tõukab, siis kaitsja tõmbab. Selle võitluskunsti kaasaegse treeningprogrammi kuuluvad kukkumistehnikad, heited, valuvõtted, löögid ja tõrjetehnikad. Kõiki tehnikaid sooritatakse kas üksikute löökidena või lukkudena ja eri tehnikate ühendustena- heitele järgneb löök, lukk või kägistus. Millise võitlustehnikaga on tegemist?

18. Neil on ühel päeval sünnipäev- 19.september. Nad abiellusid 19.septembril. See abielupaar võitis 1952.aasta Helsingi olümpiamängudel kahe peale kokku individuaalaladel 4 kuldmedalit. Küsime nende sportlaste ühist perekonnanime?

19. Missugune omapärane sportlik üritus toimus 1892.aastal Põltsamaa lähedal Võisiku mõisas veest tühjaks lastud tiigi põhjas? Selle organiseeris tuntud baltisaksa tööstur Friedrich Amelung, kes sellel üritusel konkureeris Peterburgist pärit Urussoviga.

20. See vormel F-1 Lotus-Ford meeskonna piloot hukkus 1970.aastal Monza GP etapil Itaalias. Sarja ajalukku on ta aga läinud seni ainsa piloodina, kellele on omistatud F-1 maailmameistritiitel postuumselt. Nimelt osutus tema punktidevaru piisavaks, et edastada järgnevaid. Kellest on jutt?

V. Kultuur:

21. Arvo Pärt on oma heliloomingus kasutanud mitmesuguseid kompositsioonitehnikaid: kuni aastani 1964 neoklassitsismi, atonaalsust ja seeriatehnikat, hiljem sonoorsust, aleatoorikat ja kollaažtehnikat. 1970.aastate teisel poolel lõi Pärt kolmkõladel ja heliredelitel põhineva, sisemiselt staatilise ja seisundilikkusele tugineva kompositsioonimeetodi. Kuidas seda Arvo Pärdi loodud stiili nimetatakse?

22. Tema loomingu hulka kuulub näiteks selline lugu:

„Lolli särgikraest paistis kael, kaela otsas tolknes pea. Kunagi oli sellele peale tehtud siilisoeng, mis nüüd meenutas harja. Loll rääkis millestki väga kaua. Keegi ei kuulanud teda. Kõik mõtlesid: millal ta ükskord wait jääb ja ära läheb? Loll aga ei märganud midagi ja jätkas patramist ja itsitamist.

Lõpuks ei kannatanud Jolbov enam välja, astus lolli juurde ja ütles lühidalt ja metsikult: „Kao minema.“ Loll vahtis jahmunult ringi, taipamata, mis toimub. Jolbov virutas lollile vastu kõrvu. Loll lendas tugitoolist välja ja varises põrandale. Jolbov andis talle veel jalaga ka ja loll lendas uksest välja ning veeres trepist alla.

Nii see elu on: loll lolliks, aga ta ju tahab miskit välja ütelda. Vastu molu sihukesele. Vastu molu jah!

Kuhu ma ka ei vaataks, igal pool on need arestantide lolliid lõustad. Küll oleks hea mõnele saapaga sisse sõita.“

Kes on autor (näete ka pildil)?

23. Näete pildil kaadrit ühest filmist. Nimetage filmi pealkiri?

24. Missugusesse Eesti mõisaparki rajati 1805.aastal mälestusmärk Friedrich Schillerile? Teatavasti oli see esimene ausammas talle kogu maailmas.

25. Kes laulab (küsime isikut)?

VI. Varia:

26. Kõik meist teavad, kes on hetero-, bi- või homoseksuaalid. Kes aga on metroseksuaalid?

27. Tema arvatavasti kuulsaima teose (eesti keeles ilmunud 1993.aastal) osad kannavad alapealkirju „Demokraatia probleemi lahendamine“; „Majandusprobleemi lahendamine“ ja „Kolmanda ülemaailmse teooria sotsiaalne baas“. Viimases, alapealkirja „Naine“ all, on kirjas näiteks ka sellised sügavmõttelised read:

„Naine on inimene. Mees on ka inimene. See on vaieldamatu ja kaheldamatu tõde. /.../. Naine on naissoost isend, mees aga meessoost. Seetõttu on naisel, nagu ütleb arst-günekoloog, menstruatsioonid, s.t. regulaarne haigestumine igakuiste verejooksude näol. Meesorganismile pole seesugune nähtus omane. /.../. Naine on naissoost isend ja see tähendab, et tema bioloogiline loomus on mehe omast erinev. Seetõttu on naisel omadused, mis põhimõtteliselt erinevad meeste omadest nii välisilmelt, kui ka põhiolemuselt. Naine erineb mehest väliselt nii nagu looma- ja taimeriigis iga emane isend erineb isasest.“

Kes võiks olla nende ridade autor ja milline teos?

28. Milline Eesti sõjaväeüksus võib väeosa embleemi kanda ainsana vasakul käel?

29. Millist uuendust õhusõjas pakkus Adolf Hitlerile Natsi-Saksamaa naislendur Hanna Reitsch, kui füürer andis talle 28.veebruari 1944.aastal raudristi I järgu teenetemärgi? Hitler lükkas selle soovitus tagasi.

30. Louis XIV olevat selle veini kohta öelnud, et see on kuningate vein ja veinide kuningas. Küsitavas, 4500 ha suuruses veiniproduktioonis piirkonnas hakati 18.sajandi algul Euroopas esimesena kasutama veinide klassifitseerimist- Primae Classis, Secundae Classis, Tertius Classis. Nimetage see veinipiirkond?

VII. Pildid ja muusika:

31. Kes on pildil?

32. Kes on kunstnik?

33. Kes on kunstnik?

34. Milline linn? Selles linnas asub ka üks maailma suuremaid mošeesid.

35. Kes esineb (ansambel)?

VIII. Varia:

36. Iiri-šoti päritolu füüsik ja matemaatik William Thomson (1824-1907) sai tuntuks oma termodünaamika-, elektri- ja matemaatikaalaste tööde kaudu. Ta sõnastas ümber termodünaamika teise seaduse, mis käsitleb looduslike protsesside mittepööratavust. See teadlane avastas ka termoelektrilise nähtuse, mida kutsutakse Thomsoni efektiks. Kuid hoopis tuntum on ta maailmale ühe teise nime all. Küsimegi seda nime?

37. 1927.aasta juunis hakkas Eestis tegema regulaarseid sõite esimene mootorvagun. Vaguni mootoriks võeti kasutult seisma jäänud veoauto „Itala“ mootor (4 silindrit ja ~45 hj). Kiiruse 60-65 km/h saavutamiseks oli mootorvagun tehtud võimalikult kerge (9 tonni) ning 34 istekohaga. Mootori jõuülekanne oli viidud hammasrataste ja kettide abil vaguni tagumisele teljele. Vagun oli varustatud kahe käsipiduriga, elektrivalgustusega ning külmal ajal köetav. Küsitaval liinil loodeti saada võrreldes seni kasutuses olnud auruveguritega ~40% madalamaid eksploatatsioonikulusid.

Millisel liinil see esimene Eesti mootorvagun sõitma hakkas (küsimete kahte kohanime)?

38. 1826.aastal Suure-Jaani kihelkonnas sündinud Johann Köleril õnnestus vaatamata oma talupoeglikule päritolule pääseda 1848.aastal õppima maalikunsti Peterburi Kunstiakadeemiasse, mille lõpetas 1855.aastal. Köler sai samal aastal valminud lõputöö eest väikese kuldmedali. Millist nime kandis tema lõputööna valminud maal?

39. Kes on pildil?

40. Millises riigis asub see Ford-T mudelile püstitatud ausammas?

Vastused (3.märts 2009):

1. Seaduselaegas (2 Mo 25,10).
2. Aventinus, Palatinus, Kapitolium (7 Rooma küngast).
3. Moirad (kr.k. moira- saatus, osa).
4. Descartes, Rene (lad Renatus Cartesius).
5. Kartaago.
6. Kääbusmamorsett.
7. Vereurmarohi.
8. Kiinapuu (hiniinipuu), kokapõõsas, puuvillapõõsas.
9. Harilik katkujuur.
10. Bushmaster (bušmeister).
11. Etioopia.
12. Ülemiste järv (kus kalapüük on keelatud).
13. Magevee transpordiks Siinai kõrbe.
14. Botswana- Betšuaanamaa; Sambia- Põhja-Rodeesia; Djibouti- Prantsuse Afarite ja Issade Territoorium (1896-1967 Prantsuse Somaalimaa).
15. Mäetipp- K 2 (ka Qogir, Tšogori); mäestik- Karakorum (Karakoram).
16. Karlivans, Janis (teine Rojs Piziks- 1996.a. 8045p; kolmas Edgars Erinš- 2007.a. 7961p).
17. Jujutsu.
18. Zatopek, Emil (5000 m, 10 000 m, maraton) ja Dana (naiste odavise).
19. Esimene elavmale võistlus.
20. Jochen Rindt.
21. Tintinnabuli-stiil.
22. Daniil Harms (tekst teosest „Ootamatu jooming“; e.k. 2002).
23. „Andalusia koer“ (1929, Luis Bunuel).
24. Helme mõisaparki.
25. Tarand, Kaarel.
26. Metroseksuaal on oma välimuse eest eriti hoolt kandev mees.
27. Muammar al-Kaddafi, „Roheline raamat“.
28. Kuperjanovi pataljon.
29. Soovitas kasutada kamikazesid.
30. Tokaji veinipiirkond.
31. Salvador Dali ja Walt Disney.
32. Marcel Duchamp.
33. Egon Schiele.
34. Cordoba.
35. Emerson, Lake & Palmer.
36. Lord Kelvin.
37. Tartu-Elva.
38. „Herakles toob Kerberose põrguvärvast“.
39. Chang Kaishek
40. Iirimaa.